

CZU: 37.026

DOI: 10.46727/c.v2.16-17-05-2024.p312-317

EXPLORAREA PARADIGMEI EVALUĂRII ÎN EDUCAȚIE STUDIU COMPARATIV ÎNTRE MODELUL PSIHOMETRIC ȘI MODELUL EVALUĂRII AUTENTICE

EXPLORE THE ASSESSMENT PARADIGM IN THE EDUCATIONAL STUDIO COMPARED PSYCHOMETRIC AND AUTHENTIC ASSESSMENT MODEL

Vida Gabriela, C.J.R.A.E. Vrancea, România

Vida Gabriela, C.J.R.A.E. Vrancea, Romania

ORCID: 0009-0002-7815-8804

gabrielavida@yahoo.ro

Rezumat. *Evaluarea în domeniul educațional este un aspect central al învățământului și dezvoltării elevilor, fiind influențată de două abordări fundamentale: modelul psihometric și modelul evaluării autentice. Modelul psihometric se concentrează pe măsurarea calităților individuale ale elevilor într-un mod standardizat, în timp ce modelul evaluării autentice valorifică evaluarea în contexte relevante și semnificative pentru viața reală sau domeniul de studiu al elevilor. Integrarea acestor două abordări în practica educațională poate îmbunătăți procesul de evaluare și poate contribui la dezvoltarea holistică a elevilor.*

Cuvinte-cheie: *evaluare educațională, model psihometric, evaluare autentică, învățare activă, integrare curriculară*

Abstract. *Mind maps are essential tools for organizing information in learning and developing cognitive skills. Originally introduced by Tony Buzan, they use symbols, colors and key words to facilitate understanding and retention of information. Their use in education improves academic performance and stimulates creativity and critical thinking. Integrating mind maps into modern educational practices can support students in developing cognitive skills and deep understanding of learned material.*

Keywords: *mind maps, learning, cognitive skills*

Introducere

În domeniul educațional, procesul de evaluare este un pilon central al învățământului și al dezvoltării elevilor. Acest proces complex are la bază două abordări fundamentale: modelul psihometric și modelul evaluării autentice. În esență, modelul psihometric pune accentul pe măsurarea calităților individuale ale elevilor într-un mod standardizat, folosind instrumente și tehnici care sunt concepute să ofere o evaluare obiectivă și fiabilă a cunoștințelor și competențelor lor. Pe de altă parte, modelul evaluării autentice se concentrează pe crearea unor situații și sarcini de evaluare care sunt relevante și semnificative în contextul real al vieții sau al domeniului de studiu al elevilor.

Ambele abordări au adâncit înțelegerea noastră asupra procesului de evaluare și a rolului său în învățare, însă diferențele dintre ele sunt fundamentale și au implicații semnificative în practica educațională. Modelul psihometric, prin utilizarea testelor standardizate și a analizei statistice, își propune să ofere o evaluare obiectivă și comparabilă a performanței elevilor, bazată pe criterii clare și riguroase [3]. În contrast, modelul evaluării autentice pune accentul pe evaluarea în contexte autentice și relevante, unde elevii sunt provocați să aplice cunoștințele și abilitățile lor în situații similare cu cele întâlnite în viața reală sau în domeniul lor de interes.

În această lucrare, ne propunem să explorăm în profunzime aceste două abordări, analizând principiile și caracteristicile lor distincte, precum și impactul lor asupra învățării și dezvoltării elevilor. Vom examina avantajele și dezavantajele fiecărui model, precum și modalitățile în care acestea pot fi integrate și combinate în practica educațională pentru a oferi o evaluare mai cuprinzătoare și mai eficientă a progresului elevilor. Prin înțelegerea profundă a acestor abordări și a implicărilor lor, vom putea să contribuim la îmbunătățirea procesului de evaluare și, implicit, la îmbunătățirea calității învățământului și a rezultatelor elevilor.

Metode și Materiale

Exemple și studii de caz care evidențiază beneficiile integrării modelelor psihometric și al evaluării autentice:

1. *Studiul de caz în școlile primare:* O cercetare realizată în mai multe școli primare a evidențiat că integrarea elementelor din modelele psihometric și evaluarea autentică poate contribui la îmbunătățirea performanței elevilor. Prin utilizarea testelor standardizate pentru a evalua cunoștințele de bază și a instrumentelor de evaluare autentică pentru a evalua competențele practice și aplicative, elevii au fost mai bine pregătiți să își aplice cunoștințele în situații reale.
2. *Exemplul evaluării formative în învățământul superior:* Un studiu longitudinal realizat în cadrul unei universități a arătat că integrarea feedback-ului formativ, care are la bază principiile evaluării autentice, în paralel cu evaluarea sumativă psihometrică, a condus la îmbunătățirea semnificativă a performanței academice a studenților. Elevii au fost mai motivați să-și îmbunătățească rezultatele și să-și dezvolte abilitățile practice, în timp ce evaluarea sumativă a oferit o măsură obiectivă a progresului lor.
3. *Programul de pregătire profesională:* În cadrul unui program de pregătire profesională pentru asistenții medicali, integrarea unor simulări de caz și scenarii practice de evaluare a abilităților clinice, alături de teste standardizate de cunoștințe medicale, a condus la o pregătire mai eficientă și mai comprehensivă a viitorilor asistenți. Această abordare a permis evaluarea atât a cunoștințelor teoretice, cât și a aptitudinilor practice esențiale pentru profesia lor.
4. *Programul de dezvoltare a competențelor lingvistice:* Într-o școală de limbi străine, s-a implementat o abordare integrată a evaluării, combinând teste standardizate pentru evaluarea gramaticii și vocabularului cu activități de evaluare autentică, cum ar fi simulările de conversații și proiectele de cercetare lingvistică. Elevii au avut oportunitatea de a-și demonstra abilitățile lingvistice în contexte reale și au dezvoltat încrederea în capacitatea lor de a comunica în limba străină.
5. *Proiectul de știință la nivel liceal:* În cadrul unui proiect școlar de cercetare științifică, elevii au fost evaluați prin intermediul unui mix de metode, incluzând atât teste standardizate de cunoștințe științifice, cât și evaluări autentice, cum ar fi prezentările orale, rapoartele scrise și demonstrațiile practice. Integrarea acestor două modalități de evaluare a condus la o înțelegere mai profundă a subiectului și la dezvoltarea abilităților de gândire critică și de comunicare științifică.

6. *Cursul de educație artistică*: Într-un curs de educație artistică, evaluarea a inclus atât teste standardizate pentru evaluarea cunoștințelor teoretice despre istoria artei și tehnicile artistice, cât și proiecte de creație artistică și portofolii de lucru. Prin intermediul acestei abordări integrate, elevii au avut posibilitatea să își demonstreze creativitatea și să își dezvolte abilitățile artistice, în timp ce au acumulat și cunoștințe teoretice esențiale în domeniul artei.

Rezultate și discuții

În procesul evolutiv al concepțiilor despre evaluarea educațională, asistăm la o tranziție semnificativă de la ceea ce a fost denumită "cultura testării" către "cultura evaluării", marcând o schimbare paradigmatică de la simpla măsurare la evaluarea autentică și contextualizată. Această transformare reflectă o înțelegere mai profundă a procesului de evaluare și a rolului său în învățare, întrucât evaluarea autentică integrează aspecte esențiale ale învățării, cum ar fi contextul, relevanța și aplicabilitatea în situații de viață reală sau în domeniul specific de studiu. Astfel, evaluarea autentică nu se limitează la cuantificarea cunoștințelor sau abilităților, ci își propune să evalueze în mod holistic competențele elevilor, inclusiv abilitățile de gândire critică, creativitatea și rezolvarea problemelor în contexte autentice și relevante [1]. Această evoluție conceptuală în evaluarea educațională este susținută de cercetările din domeniul psihologiei educaționale și al științelor educaționale, care evidențiază beneficiile și importanța unei evaluări autentice în promovarea învățării durabile și a dezvoltării elevilor.

În ultimele decenii, abordările teoretice și metodologice în domeniul evaluării au cunoscut o evoluție semnificativă, reflectând preocupările din ce în ce mai profunde cu privire la natura și rolul acestui proces în învățare. Plecând de la întrebarea fundamentală "ce rezultate dorim să obținem în urma procesului de învățare?" și de la o analiză riguroasă a efectelor negative ale evaluării asupra curriculumului, activităților de formare, formatorilor și formatelor, s-a întreprins o "re-proiectare" a modului în care este concepută evaluarea. Teoreticienii nord-americani utilizează termenul "evaluare autentică" pentru a desemna această paradigmă nouă și mai profundă. Evaluarea nu mai este privită exclusiv ca o modalitate de control, cu potențiale sancțiuni asociate, ci este înțeleasă acum ca fiind parte integrantă a întregului proces de instruire, reprezentând un element vital în ciclul continuu de îmbunătățire a învățării și performanței elevilor. În acest context nou și revoluționar, rolul evaluării este să sprijine învățarea și formarea fără a le distorsiona. Conceptul de "evaluare autentică" implică crearea unor situații și sarcini de evaluare care reflectă experiențele și cerințele reale ale lumii în care elevii vor funcționa ulterior. Astfel, această abordare se axează pe relevanță și autenticitate, oferind un cadru mai adecvat pentru evaluarea cunoștințelor și competențelor dobândite de elevi [2].

În literatura de specialitate, este adesea vorba despre "demistificarea evaluării", proces care implică eliminarea aurei misterioase pe care uneori evaluarea o poartă și asigurarea transparenței și credibilității acestui proces fundamental în educație. Prin demistificarea evaluării, se urmărește să se reducă anxietatea și incertitudinea asociate acestui proces, permițând elevilor să înțeleagă mai bine obiectivele și criteriile de evaluare și, implicit, să se implice mai activ în propriul lor proces de învățare și dezvoltare. Aceste schimbări și inovații în domeniul evaluării sunt susținute de o bază

teoretică solidă și de cercetări empirice care demonstrează beneficiile evaluării autentice în comparație cu abordările tradiționale. Studiile recente au evidențiat că evaluarea autentică poate îmbunătăți semnificativ înțelegerea, motivația și angajamentul elevilor, oferind în același timp informații mai relevante și mai utile pentru procesul de învățare și pentru dezvoltarea continuă a practicii educaționale. Prin urmare, este evident că evaluarea autentică reprezintă o direcție promițătoare și vitală în îmbunătățirea calității educației și a performanței elevilor.

Numeroase studii specializate au investigat și au emis critici asupra modelului psihometric, cu referire deosebită la testele standardizate, evidențiind că acestea nu capturează aspectele esențiale ale învățării și nu promovează procesul de învățare în mod adecvat. În contextul educațional contemporan, în care diversitatea și complexitatea procesului de învățare sunt tot mai bine înțelese, testele standardizate, deși oferă o măsură obiectivă a performanței, sunt criticate pentru că nu reușesc să capteze întreaga gamă a cunoștințelor și abilităților dobândite de elevi. De asemenea, cercetările din domeniul psihologiei educaționale au relevat că testele standardizate, bazate pe itemi cu alegere multiplă și pe criterii normative, au o capacitate limitată de a evalua competențe complexe și de a oferi informații relevante pentru îmbunătățirea procesului de învățare. Astfel, se pune sub semnul întrebării validitatea și fidelitatea acestor instrumente de evaluare în contextul unei înțelegeri mai profunde a diversității modurilor de învățare și a necesității de a evalua nu doar cunoștințe, ci și competențe practice și abilități de gândire critică și creativă.

Prin urmare, criticii aduse testelor standardizate subliniază importanța adoptării unor abordări mai flexibile și mai autentice în evaluarea performanței elevilor, care să țină cont de contextul specific al învățării și să valorifice diversitatea abordărilor și a modurilor de înțelegere a conținutului. Aceste abordări, cum ar fi evaluarea autentică, sunt considerate a fi mai relevante și mai utile în procesul de învățare, deoarece permit elevilor să demonstreze cunoștințele și abilitățile în contexte realiste și să dezvolte în mod activ competențe esențiale pentru succesul în viață și în carieră. De asemenea, în lumina unor studii recente, s-a constatat că evaluarea autentică poate fi asociată cu o mai mare motivație și angajament din partea elevilor, deoarece aceștia percep sarcinile de evaluare ca fiind relevante și semnificative pentru propriul lor dezvoltare și succes. Acest aspect este deosebit de important în contextul educației contemporane, în care se caută să se promoveze o învățare activă și participativă, în care elevii să devină agenți activi ai propriei lor învățări. Prin urmare, abordările autentice în evaluare pot contribui în mod semnificativ la îmbunătățirea procesului de învățare și la dezvoltarea pe termen lung a competențelor elevilor într-un mod holistic și integrat.

Modelul evaluării autentice propune o schimbare fundamentală în percepția evaluării, trecând de la focalizarea exclusivă pe rezultatele finale ale învățării către un accent mai pronunțat pe procesul de învățare în sine. Această paradigmă nouă și inovatoare a evaluării reprezintă un răspuns la necesitatea de a înțelege mai bine și de a valorifica complexitatea și diversitatea modurilor de învățare ale elevilor în cadrul procesului educativ.

În conformitate cu această nouă concepție despre evaluare, există câteva caracteristici definitorii:

- Evaluarea trebuie să fie reprezentativă pentru performanțele elevilor, ceea ce implică ca aceștia să fie implicați în activități concrete și relevante, precum experimentele, în loc să fie solicitați

să memoreze informații abstracte. Sarcinile de evaluare sunt contextualizate și complexe, presupunând utilizarea metacogniției și oferind elevilor posibilitatea de a-și exprima stilul propriu de învățare.

- Criteriile de evaluare pun accent pe esențial, iar elevii sunt complet informați cu privire la sarcinile și criteriile de evaluare, astfel încât să știe exact ce competențe trebuie să demonstreze. Este o evaluare holistică, care recunoaște că întregul proces de învățare este mai important decât sumele părților componente.
- Autoevaluarea joacă un rol crucial în acest model, oferind elevilor oportunitatea de a-și analiza propriile rezultate, de a le compara și de a-și revizui strategiile de învățare în funcție de acestea.
- Este esențial să se creeze un mediu în care elevii să simtă că munca lor este importantă și valorizată, nu doar rezultatele finale ale acesteia. Această abordare încurajează o perspectivă orientată spre proces și spre efort, care promovează angajamentul și încrederea în propriile capacități ale elevilor.

În lumina cercetărilor actuale din domeniul educației și psihologiei educaționale, se evidențiază faptul că modelul evaluării autentice poate contribui semnificativ la îmbunătățirea procesului de învățare și la dezvoltarea elevilor într-un mod holistic și integrat

Tabelul 1. Analiza comparativă a modelului evaluării autentice și modelului psihometric [4]

Modelul psihometric	Modelul evaluării autentice
1. Evaluarea se concentrează pe analiza rezultatelor finale ale elevilor, adică pe produsul final al procesului lor de învățare sau formare.	1. Evaluarea se concentrează pe observarea și analiza elevilor în acțiune, în timpul procesului lor de învățare.
2. Accentul este plasat pe abilitatea elevilor de a rezolva probleme și de a aplica cunoștințele în situații practice și relevante.	2. Este contextualizată și se bazează pe conexiunile dintre experiențele de viață ale elevilor și conținutul predat în cadrul cursurilor.
3. Evaluarea se realizează prin compararea performanței individuale a elevilor cu o normă de grup sau un set de criterii prestabilite.	3. Implică elevii în situații autentice și relevante din viața reală, unde aceștia pot aplica cunoștințele și abilitățile dobândite în cadrul învățării.
4. Informațiile obținute din procesul evaluativ sunt considerate a avea o utilitate redusă în ceea ce privește înțelegerea progresului și a nevoilor individuale ale elevilor.	4. Măsoară performanța actuală a elevilor și furnizează date calitative, concentrându-se pe înțelegerea profundă și aplicarea competență a conținutului.
5. Există o tendință către o licitare excesivă a testelor și a instrumentelor standardizate de evaluare.	5. Încurajează autoevaluarea și stimulează gândirea critică și reflexivă a elevilor, punând accent pe procesul de gândire și pe explorarea mai multor opțiuni în rezolvarea problemelor.

6. Accentul este plasat pe măsurare și cuantificare, mai degrabă decât pe evaluarea calitativă a cunoștințelor și a abilităților.	6. Este interactivă și implică elevii în înțelegerea și interpretarea procesului de evaluare, permițându-le să participe activ în propria lor evaluare.
7. Există o ierarhizare a elevilor bazată pe rezultatele evaluărilor, fără a încuraja colaborarea și interacțiunea între aceștia.	7. Este o evaluare holistică, care recunoaște importanța viziunii de ansamblu, însă este deschisă și la abordarea analitică, înțelegând că atât întregul, cât și părțile componente ale procesului de învățare sunt importante și relevante.
8. Evaluarea se axează pe descompunerea competențelor în componente individuale și pe evaluarea analitică a fiecărei componente.	
9. Propune o abordare predominant cantitativă în evaluarea performanței elevilor.	

Concluzii

Evaluarea în domeniul educațional a traversat o evoluție semnificativă de-a lungul timpului, de la o abordare centrată pe măsurarea cantitativă și cuantificarea performanței elevilor către o perspectivă mai autentică și holistică. Modelul psihometric, dominat de teste standardizate și evaluare normativă, a fost, fără îndoială, un pilon al evaluării în sistemul de învățământ. Totuși, o schimbare paradigmatică a avut loc odată cu ascensiunea modelului evaluării autentice, care subliniază importanța relevanței și contextului în evaluare. În mod tradițional, evaluarea în educație a fost adesea redusă la măsurarea abilităților și cunoștințelor elevilor prin intermediul testelor standardizate, care, deși oferă o măsură obiectivă a performanței, sunt criticate pentru că nu reușesc să surprindă diversitatea și complexitatea procesului de învățare. În contrast, modelul evaluării autentice se concentrează pe crearea unor situații și sarcini de evaluare relevante și semnificative pentru viața reală sau pentru domeniul de studiu al elevilor. Această abordare încurajează o înțelegere mai profundă a subiectului și promovează abilitățile practice și critice. În concluzie, integrarea acestor două modele în practica educațională poate reprezenta un pas important către o evaluare mai comprehensivă și eficientă a progresului elevilor. Prin adoptarea unei abordări echilibrate, care să valorifice atât aspectele cantitative, cât și cele calitative ale evaluării, putem contribui la dezvoltarea unui mediu educațional care să promoveze învățarea activă, critică și contextualizată.

Bibliografie

1. CERGHIT, IOAN. „Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii”, Editura Aramis, București, 2002.
2. CUCOȘ, CONSTANTIN. „Teoria și metodologia evaluării”, editura Polirom, Iași, 2008.
3. PĂCURARI, OTILIA; ȚÂRCĂ, ANCA; SARIVAN, LIGIA. „Strategii didactice inovatoare – suport de curs”, Centrul Educația 2000+, București, 2003.
4. RADU, T., ION „Evaluarea în procesul didactic”, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2000.